

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

I. 1914.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1914.

De Munt van Overijssel te Kampen onder KAREL V.

Onder de munten door KAREL V in de Nederlanden geslagen, behooren die, te Kampen, voor zijne Heerlijkheid Overijssel gemunt, zeer zeker tot de zeldzaamsten.

Vóór 1856 was niet bekend, dat in de Munt van Overijssel te Kampen, onder het bestuur van KAREL V gemunt was. (De Munt van Overijssel te Kampen, niet te verwarren met de stedelijke Munt te Kampen.) Wel leerde ons Prof. VAN DER CHYS, dat een muntmeester «FRANS VAN PAPEVELT» in 1531 aangesteld was, ¹⁾ doch munten waren nog niet voorgekomen.

Eene schrede vooruit kwam men, toen de bekwame Archivaris CUYPERS VAN VELTHOVEN in 1856 een rapport van den «général des Monnaies» THOMAS GRAMAYE ontdekte, ²⁾ in welk rapport twee muntbussen van de Munt te Kampen van 1535 werden behandeld, waaruit bleek, dat KAREL V de volgende stukken aldaar heeft laten aanmunten:

¹⁾ Zie v. d. CHYS. *De Munten der voormalige Heeren en Steden van Overysel*, p. 347.

²⁾ *Bijdrage tot de bekroonde prijsverhandeling van den hoogleeraar P. O. VAN DER CHYS, over de munten der Heeren en Steden van Overysel*, door PROSPER CUYPERS VAN VELTHOVEN, Breda 1856.

Gouden Munten.

- a. Halve gouden Reaal.
- b. Gouden Carolusgulden.

Zilveren en billoen Munten.

- c. Zilveren Reaal.
- d. Halve zilveren Reaal.
- e. Patard.
- f. Deutken = 6 Myten.
- g. $\frac{1}{2}$ Deutken = 3 Myten.

Het duurde echter nog tot 1871 alvorens de eerste munt uit de Munt van Kampen aan het licht kwam.

De halve gouden Reaal werd in dat jaar door den Heer J. F. G. MEIJER, den toenmaligen Directeur van het Koninklijk Penningkabinet in de Barneveldsche muntvondst ontdekt en in de *Revue de la Numismatique Belge* van 1872 pag. 389 n°. 129, in het verslag dezer vondst beschreven.

De twee exemplaren toen gevonden, zijn, tot nu toe, de twee eenige, van deze muntsoort voorgekomen.

Ongeveer 23 jaar later kwam uit de Amersfoortsche muntvondst de Gouden Carolusgulden te voorschijn en werd dit exemplaar, in den catalogus der veiling van deze vondst Amersfoort 1894, door wijlen mijn vader den heer J. SCHULMAN onder n°. 1045 beschreven.

In de verzameling VERSCHEURE, die onlangs in mijn bezit kwam, ontdekte ik tot mijn groot genoegen den halven zilveren Reaal en den Patard uit de Munt van Kampen en vond ik het voor de verzamelaars en de

wetenschap van belang deze munten te beschrijven en eene afbeelding daaraan toe te voegen.

Dank zij de vriendelijke medewerking van den heer A. O. VAN KERKWIJK, den Directeur van het Koninklijk Penningkabinet, werd ik in staat gesteld eveneens de beschrijving en afbeelding van den halven Gouden Reaal afkomstig uit de Barneveldsche vondst en van den Gouden Carolusgulden afkomstig uit de Amersfoortsche vondst te laten volgen, waardoor men een volledig beeld van de tot op heden bekende munten van de Munt van Kampen ontvangt.

N°. 1.

N°. 4. Halve Gouden Reaal.

KARO'-D' × G' × ROM-IMP × Z × HI-SP' × REX.

Het gekroonde schild met den dubbelen adelaar op een versierd kruis, hetwelk het omschrift snijdt.

KZ. DA × MICH' × VIRTUTE' × CONTRA × HOSTES ×
TVOS. Het muntteeken van Kampen, C op twee gekruiste laurierstokken. In het veld het gekroonde wapenschild met 16 kwartieren.

Kon. Penningkabinet. G. 3,5 gr. Unicum

In de Barneveldsche muntvondst bevonden zich, zooals hierboven reeds vermeld, twee exemplaren van dezen Halven Gouden Reaal. De beschrijving door den heer J. F. G. MEIJER in zijn verslag dezer vondst gegeven, wijkt echter af van het exemplaar in het Koninklijk Penningkabinet aanwezig. Waar zich het exemplaar, door den Heer MEIJER beschreven, bevindt, is mij niet bekend.

Volledigheidshalve volgt hieronder de beschrijving van dat stuk, zooals door den heer MEIJER gegeven.

N°. 1a. Halve Gouden Reaal.

KARO'-D × G × RO-IMP × Z × HISPA × REX.

Kz. DA × MICHI × VIRTVTEM × CONTRA × HOSTES
× TVOS. Muntteeken C. op twee gekruiste laurier-
stokken.

Revue de la Numismatique Belge 1872. p. 389
n°. 129.

N°. 2.

N°. 2. Gouden Carolusgulden.

KAROLVS × D' × G' × ROM' × IMP' × Z × HISPAN × REX.

Het muntteeken van Kampen, C op twee gekruiste laurierstokken. Gekroond borstbeeld van KAREL V met zwaard en rijksappel.

Kz. (kroon) DA × MICHl × VIRTVT' × CONTRA ×
 HOST × TVOS. Het wapenschild met de zestien
 kwartieren op den dubbelen rijksadelaar.
 Kon. Penning Kabinet. G. 2.9 gr.

De heer VAN KERKWIJK maakte mij nog opmerkzaam op een exemplaar van den Gouden Carolusgulden, hetwelk zich in de verzameling TEYLER (legaat ROEST) bevindt.

Deze goudgulden werd door wijlen den heer ROEST. in het gedeelte der Amersfoortsche Muntvonst door hem bewerkt en in 1894 bij G. THEOD. BOM EN ZOON verkocht, onder n°. 611* onder Gelderland beschreven en als zoodanig door hem aangekocht.

Hoewel de omschriften met het exemplaar in het Koninklijk Penningkabinet overeenstemmen, wijkt het eenigszins in teekening af, hetwelk op de voorzijde, in de punt van het zwaard, zeer duidelijk is te zien. Het muntteken van Kampen, C op twee gekruiste laurierstokken is op het exemplaar TEYLER, (dat 2,9 gram weegt) buitengewoon duidelijk.

Eveneens vond ik nog een zeer slecht bewaard exemplaar vermeld in den Catalogus van gouden munten n°. XLIV. Mei 1906 van J. SCHULMAN, aldaar onder n°. 105 beschreven.

Dit zijn de drie tot nu toe bekende exemplaren van den Gouden Carolusgulden.

No. 3.

No. 3. Halve Zilveren Reaal.

KAROLV × -D' × G' × ROM'-IMP' (M P als monogram)
 ÷ Z × HI-SPA' × REX. Gekroond schild met den
 dubbelen adelaar geplaatst op een gevoet kruis,
 het omschrift snijdend.

Kz. DA × MICHI × VIRTUTE' × CONTRA × HOSTES
 × (TE als monogram) TVOS. Het muntteeken van
 Kampen, C op twee gekruiste laurierstokken.
 Het gekroond wapenschild met 16 kwartieren.

Verzameling VERSCHEURE. Z. 2,91 gr. Unicum.

No. 4.

No. 4. Patard.

KAROL' - D × G × RO' - IM × Z × H - IS' × REX.
 Het schild met den dubbelen arend, omgeven
 door vier halve cirkels, op een geankerd kruis,
 het omschrift snijdend.

Kz. DA × MICHl × VIRTUTE × CONTRA × HOSTES
 × (TE als monogram) TVOS. Het Muntteeken van
 Kampen, C op twee gekruiste laurierstokken.
 Het gekroond wapenschild met 16 kwartieren.
 Verzameling VERSCHEURE. Z. 2,8 gr.

No. 4a.

N°. 4a. Patard. Variant.

Voorzijde als N°. 4.

Kz. DA × MICHl × VIRTUTE × CONTRA × HOSTS
 × TVOS (vos als monogram). Muntteeken van
 Kampen, C op twee gekruiste laurierstokken.

Eene bijzonderheid van deze munt is, dat zij
 door de stad Kampen met het stadswapen
 (kasteel) is gekontremarkeerd.

Verzameling VERSCHEURE. Z. 2,62 gr.

In VAN DER CHILS «*De Munten der voormalige Graven
 en Hertogen van Gelderland*» vindt men op plaat XX
 n°. 8 afgebeeld en op pagina 176 en 177 beschreven,
 een Patard gelijk aan onze n°. 4.

Door de C op twee gekruiste laurierstokken voor
 eene G aan te zien, kwam VAN DER CHILS er toe, deze
 munt onder Gelderland te plaatsen.

De Heer ROEST, in de *Revue Belge de Numismatique*
 van 1893 op pag. 138, in zijne beschrijving der Gel-

dersche Munten, restitueerde dit stuk zeer terecht aan Kampen.

Onbegrijpelijk is het, dat hij een jaar later den Carolusgulden met hetzelfde muntteeken wederom onder Gelderland plaatste.

De Patard door VAN DER CUIJS beschreven bevond zich als eenig bekend exemplaar in het Kabinet STRICKER, welke verzameling in 1859 verkocht werd.

Eveneens trof ik een dergelijk stuk aan in de verzameling VÖLCKER, in den veilingscatalogus onder Gelderland n°. 846 vermeld.

Tot nu toe zijn van den Patard slechts de vier hierboven vermelde exemplaren bekend.

Van de munten, door KAREL V te Kampen voor zijne Heerlijkheid Overijssel geslagen en in de muntbussen van 1535 vermeld, blijven dus nog te vinden:

De Zilveren Reaal,
Het Zesmytstuk
en het Driemytstuk.

Het zal mij hoogst aangenaam zijn, wanneer deze kleine bijdrage tot de kennis onzer vaderlandsche numismatiek, ook anderen moge aansporen, de onbeschreven en belangrijke stukken, die zich in hunne verzamelingen bevinden, te publiceeren.

Amsterdam, Augustus 1914

M. SCHULMAN,